

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

8. Vberius declaratur natura libertatis. Quid sanitas, quid potestas arbitrij?
Vnde nascuntur, ortus, incrementum, fastigium libertatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

potestas est in arbitrio ut bonum spiritualiter velit aut operetur. Quae sanè cum ex Scripturis Sacris & Christiana fidei cardinibus cuncta fluant, apertissimè verum est, id quod ex Augustino demonstrauimus, libertatem istam à peccato, secundum utrumque terminum à quo & ad quem spectatam, esse veram & propriissimè dictam libertatem, quae voluntatis arbitrium verè & propriè liberum fit, non ad quasilibet actiones, sed ut iustitiam & opus bo-

num velle possit & facere: quantumuis interiori per se alia quadam seruiti libertate gaudeat, per quam simili planè modo peccato seu concupiscentiae libenter seruiat, & opera iniquitatis liberè, quia lubenter ac delectabiliter, operetur, quae à Scripturà & Augustino seruitus peccati, & libertas iustitiae dici solet, quemadmodum supra fusè ex ipsius verbis sententiam eius explicauimus.

CAPVT OCTAVVM.

Vberius declaratur natura libertatis. Quid sanitas, quid potestas arbitrij. Vnde nascuntur, ortus, incrementum, fastigium libertatis.

VT vero accuratius intelligatur, quomodo libertas illa à peccato, seu à delectationibus peccandi, tribuat bonae voluntatis & operis potestatem ut arbitrium in bono faciat quod velit, ideoque vera proprièque dicta libertas arbitrij sit ac dici debeat, sciendum est, hanc libertatem non esse aliud quam voluntatis seu arbitrij sanitatem. Sanitatis vero in omnibus rebus illa natura est, ut sit vigor, robor, potentiaque naturarum, eamque potestas operandi cuique naturae congrua consequatur: Animus vero seu voluntas rationalis habet etiam quam maximè sanitatem suam, habet aegritudinem suam, habet operis boni ex sanitate potestatem, habet eiusdem operis ex aegritudine infirmitatem. Sanitas voluntatis, amor est creatoris, aegritudo cupiditas seu delectatio creaturae. Vnde diuinitissimum istud Augustini de sanitate vitae praesentis: *Charitas, sanitas. Et de sanitate future: Tunc plena sanitas, quando plena charitas.* Et illa sexcenties iterata doctrina, quod concupiscentia quae non diligit nisi creaturam sit morbus, aegritudo & infirmitas voluntatis. Quae de se non pauca diximus in tractatu de concupiscentia. Porro perfecta sanitas quantum ad aegritudinis immunitatem in diuisibili sita est. Omnem enim aegritudinem prorsus excludit: vnde & sanitas perfecta voluntatis nullam omnino aegritudinem cupiditatis admittit. Hoc ipso quippe, quo vel tantillum vitiosi amoris aut delectationis in voluntate irrepit, aut reliquum est, perfecta charitatis perfecta que sanitatis vigor violatur, & hoc ipso succedit loco potestatis infirmitas. Voluntas enim diuiditur, & ipsa diuisione fit infirma quia resistit sibi. Nec enim plenè vult, nec plenè non vult, hinc lucta, hinc labor, quia ex lucta discerpitur graui molestia. Vna enim tota non est, & hoc adest alteri quod adest alteri. Vnde optimè August. *Cum inhaesero tibi ex omni me sex: hausta scilicet omni concupiscentiae peste quae aliquid nostri hic semper captiuum tenet, nisi quae erit mihi dolor & labor. Et via erit vita mea tota plena te. Nunc autem quoniam quem tu implet, subleuas eum, quoniam tu plenus non*

A sum oneri mihi sum. Et alibi orat ut anima sua sequatur se ad Deum concupiscentia visio expedita, ut non sit rebellis sibi. Et per illam dominicae precationis partem: *Libera nos a malo*, hoc à nobis postulari docet, ut liberemur à nobis ipsis ut nihil habeamus in nobis, quod resistat charitati quod repugnet veritati, quod subiacet infirmitati. Nimirum ut ita recolletis in unum Deum viribus voluntatis, quas infirmitas concupiscentiae distraxerat, fiat voluntas sanitate caritatis ut potentissima, ita liberrima ad opus bonum. Nam ipsa sanitas caritatis sicut est potestas eius, ita & libertas, & ideo libertas quia potestas. Hoc enim liberum, quod habemus in nostra potestate, & quod facimus quando volumus.

Ex hac igitur radice nascitur, quod Augustinus libertatem arbitrij ad opus bonum, sapientius ex sanitate proficisci docet; imo ipsam sanitatem esse libertatem eius: *per gratiam sanatio animae abolitione peccati, per animae sanitatem*

B libertas arbitrij, per liberum arbitrium iustitia dilectio. Quod statim explicans addit: *gratia sanatur voluntatem, quae in iustitia liberè diligitur.* Et libro de peccato originali: *Erant & legis tempore homines Dei sub gratia delectante, sanante, liberante.* Quibus locis praeclearissimè & breuissimè ordinem exponit quo libertas in arbitrio gignitur, ut ante omnia delectetur, delectatione sanetur, sanitate liberetur: quae quamuis simul fiant, non tamen sine ordine aliquo naturae vel rationis videntur fieri. Vnde & alibi Pelagius arguit, quod *tantum saluam, id est, sanam & liberam naturam defenderet, quasi diceret sanam, ideoque liberam.* Istum tamen siue naturae siue rationis ordinem non semper seruat Augustinus, sed sicut re ipsa idem sunt, ita nonnunquam illa promiscuè exprimere solet. Nam alibi aduersus eundem orandum esse docet, *ut absolutissima cui nihil addi possit, sanitate, perfecta Dei suauitate, plena libertate perfruamur.* Sanitatem anteponebat suauitati cui eam praecedentibus locis quasi effectum postposuerat. Sed ut sanitatem arbitrij quam charitas ac suauitas tribuit, re ipsa libertatem eius esse significaret, peregre contra Caesarium dicit: *Sicut non est*

Tract. 9. in Epist. Ioan. Lib. de perf. inf. 6. 3.

Lib. 2. de statu naturae lapsae.

Lib. 10. Confess. 6. 28.

Cap. 30.

Serm. 30. de verbis Apost. 6. 4.

Lib. de nat. & lib. 6. 10.

Lib. de peccato orig. 6. 2.

Epist. 106.

Lib. de natura & gratia 6. 18.

Lib. de perf. inf. non est 6. 4.

non est opus sanis medicus, sed male habentibus, ita non est opus liberis liberator, sed servus, ut ei dicat gratulatio libertatis, salvasse de necessitatibus animam meam. IPSA ENIM SANITAS EST VERA LIBERTAS, qua non perisset, si bona permanisset voluntas, id est caritas, hoc est enim Augustino bona voluntas, ut alibi dictum est.

Cum igitur arbitrij sanitas sit libertas ejus, & sanitas ex ipsa ratione sanitatis robustissima sit, & gritudo vero infirmissima, imò ipsa & re & nomine infirmitas sit, hinc fit ut Augustinus doceat libertatem arbitrij ad opus bonum dare, vel etiam esse potestatem ejus, hoc est, idcirco voluntatis arbitrium aliquid posse, quia liberum, siue liberatum est. Hoc enim indicat, quando in lib. de correptione & gratia dicit: *Quid aliud rogavit* (Christus Petro) *nisi ut haberet in fide liberrimam, fortissimam, perseverantissimam voluntatem?* Hoc indicat quod mox iterum dicit: *Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia potius libertatem & inseparabilem fortitudinem.* Unde paulò post dicit electos accipere tantam per ipsam gratiam libertatem, ut quamvis in pugnent contra concupiscentiam peccatorum, non tamen ultra serviant peccato, quod est ad mortem: tantam libertatem, hoc est, tam potentem libertatem, quia videlicet accipiunt tantum liberrimè charitatis ardorem, quo cuncta minantia, cuncta invitantia, cuncta cruciantia superentur. Hoc denique indicat quod in retractationibus dicit: *Quando tale est* (peccatum) *ut idem sit & poena peccati, quantum est quod VALET, id est potest, voluntas sub dominante cupiditate, nisi forte si pia est, ut oret auxilium? In tantum enim libera est, quia in tantum liberata est.* Perpicue enim dicit piam voluntatem, quamdiu dominatur ei cupiditas, sicut in omnibus peccatoribus dominatur, saltem orare posse, quia in talibus ad orandum tantum libera est, quia eo usque saltem per gratiam liberata est.

Ex eadè radice nascitur, quod iuxta doctrinam S. Avg. sicut sanitas arbitrij paulatim iustitià proficietè crescit, ita etiam libertas arbitrij magis atque magis augeatur. Sanitas autè arbitrij, cum nulla sit, ut jam diximus, nisi charitas, quodcumque fuerit charitatis incrementum idem & libertatis erit. Hinc ergo fit, ut quemadmodum sanitas & charitas hoc est, bona voluntas hominis erga Deum, à prima credenti & oranti voluntate sumit exordium, pariter etiam libertas arbitrij ad bonum, cum eadè illa bona voluntate reuiuiscat. Nam hoc significatum voluit Augustinus illo ex retractationibus loco: *Nisi forte si pia est ut oret auxilium? In tantum enim libera est, quia in tantum liberata est.* Pietas enim incipit à prima bona, id est, credenti voluntate, per quam etià ex fide orare potest, iuxta illud Augustini: *Initium fidei, ubi est etiam initium bona, hoc est pia voluntatis &c.* Hanc libertatis cum bona seu pia voluntate inchoationem expressit alibi luculentius *Ad hoc se intelligant habere quantum possunt liberum arbitrium, non ut superba voluntate respiciant adiutorium, sed ut pià voluntate invocent Dominum.*

A Quam sanctissimi preceptoris mentem, quantum per se perspicuam, lucidissimis verbis discipulus eius sanctus Fulgentius explicat: *hinc libertas (à peccato) quæ non ex humano arbitrio nascitur, sed gratuita Dei miseratione conferitur à bona voluntate sumit exordium, & per fructum sanctificationis in vita aeterna plenam sortitur effectum.*

Nec; verò tantum libertas incipit cum sanitate, id est caritate, siue bona voluntate, sed cum eadè etiam iusticiè planè gradibus crescit. Cum enim dixisset August. in hoc intelligendū esse liberum arbitrium, ut pià voluntate invocent Dominum, velut rationem reddens præclarissimam illam sententiam subiicit: *Hac enim voluntas libera, tanto erit liberior, quanto sanior, tanto autem sanior, quanto divina gratia misericordisque subiectior.* Sanitas autem, charitas, ut ex ipso jam audiimus, res ipsa clamat. Et statim iterum cum à Propheta fideliter orari dixisset, ne dominaretur sibi omnis iniquitas, precatur, inquit, non pollicetur: *constitetur, non proficitur.* Optat plenissimam libertatem non iactat propriam presertim. Qui optat plenissimam, nisi quia nullis iustis, nec Apostolis quidem, ita plena est; quin possit crescere, & plenior fieri? Vnde de simili Apostoli oratione, quæ se liberari postulabat à corpore mortis huius, hoc est, ut sapiens exponit, corporis vitij, concupiscentiæ videlicet delectationibus: *Neque enim sibi sufficit, qui dicit, infelix homo, quis me liberabit, aut plenam libertatem habere dicens est, qui se ad huc postulat liberari.* Et hac de causa, quamvis voluntas Petri jam à peccato esset libera, Christus Dominus precando, ne deficeret fides ejus liberiozem volebat fieri. Hoc enim teste Augustino precabatur, ut *haberet in fide liberrimam, fortissimam, invictissimam perseverantissimam voluntatem.*

Sed nullibi quod sciam evidentius totam istam libertatis gradationem à basi usque ad fastigium ejus tradit, quam in tractatibus in Joannem: *Intendite, inquit, fratres mei, intendite: ne forte possim perducere vobis ad sensum, & qualis modo sit, & qualis futura sit ista libertas.* Intendamus igitur & nos, quia ita postulat, & res magna est, ut plenissimè sententiam ejus capiamus. *Prima libertas est carere criminibus* Hoc est, post peccatorum remissionem vivere sine peccatis grauibus, ut statim explicat; quia sine omni peccato hic vivit nemo, nisi ille solus, qui fuit in mortuis liber. Qui igitur ita vivit ut criminibus careat, incipit caput erigere ad libertatem: *sed ista inchoata est non perfecta libertas.* Ecce ergo primus libertatis gradus. Sed quare, inquit aliquis non est perfecta libertas? An forte quia non est satis indifferens ad bonum & malum? Ad hoc vel illud bonum? *Quia video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Non enim quod volo, hoc ago &c.* Caro enim concupiscit adversus spiritum &c. Ecce peccatum à quo paulatim liberamur. Ecce unde dicitur libertas à peccato: *Ex parte libertas ex parte servitus: nōdum tota, nōdum pura, nōdum plena libertas, quia nōdum plena*

de Cor. 2. grat. 8.

lib. 11.

lib. 11. tract. 15.

Epist. 107. in fine.

Epist. 89. 2.

lib. de in. carn. 6. grat. 19.

Epist. 89. 2.

lib. de nato & grat. 55.

lib. de corr. & grat. 6. 8.

Tract. 41. in Joann.

plena eternitas. Habemus enim ex parte infirmitatem, ex parte accepimus libertatem &c. Audeo dicere ex qua parte servimus Deo liberi sumus: ex qua parte servimus legi peccati adhuc servi sumus. Ecce salutem nostram in hac vita libertatem, sed crescentem cum decrecente illa peccati lege de die in diem, si bene proficimus. *Quando igitur plena & perfecta libertas erit?* Audi ipsum interrogationi sua respondentem: *Quando nulla inimicitia, carnis concupiscentis contra spiritum & spiritus aduersus carnem, quando nouissima inimica destruetur mors.*

Tota ista doctrina ex Augustini principiis supra deductis liquidissime fluit. Cum enim libertas à peccato non sit aliud nisi libertas à dominante & in peccatum nos vrgente concupiscentia, & per hoc ipsum detur potestas diligendæ iustitiæ, & ex illâ dilectione pote-

stas faciendi operis boni, necessarium prorsus est, ut quo magis ab illo peccati morbo liberamur, eo magis liberetur arbitrium, pleniorque ad bonum libertas potestque conferatur. Porro ab illo peccato nihil aliud nos magis magisque liberat nisi charitas, secundum verissimam constantissimamque doctrinam Augustini, unde necesse est ut ipsa gradibus crescat & decreseat libertas arbitrii, quibus sanitas charitatis qua ab illo peccato liberamur: Ignorantia, inquit, minuitur, veritate magis magisque lucente: concupiscentia minuitur, charitate magis magisque feruente. Charitatis enim venenū est cupiditas, ut idem docet: *Nutrimus enim eius immunitio cupiditatis, perfectio, nulla cupiditas.* Unde iubemur detrahere de pondere cupiditatis, quod accedat ad pondus charitatis, donec illud consumatur, hoc perficiatur.

CAPVT NONVM.

Quatuor Corollaria ex istis principiis Augustini declarantur, & in primis quomodo arbitrium liberum erit in cælo.

EX quâ summâ doctrinâ principiorumque consonantiâ, multa in Augustini sensu valde perspicua, sed miris tenebris iuxta recentiores nonnullos, adoperta intelliguntur.

Nam primò hinc perspicitur, quid sibi velit Augustinus quando docet, arbitrium non esse liberum, cum concupiscentia hominem subiugatum tenet: *Quomodo?* inquit, *libera est (voluntas) cui dominatur iniquitas?* Quia de re multis postea acturi sumus: Nimirum, quia hoc ipso quo arbitrium à concupiscentiâ superatum est, ei feruorem addicitur, ut Sanctus Petrus loquitur, & ut ipse Christus, Augustino sapissime interpretate: *Qui facit peccatum seruus est peccati.* Unde Augustinus: *Neo libera voluntas dicenda est, quâdâ est, vincens tibi & vincens tibi cupiditatis subdita: A quo quis enim devictus est tunc & seruus additus est.* Et alibi: *Si aduersus eam pugnare destiteris, vincere, vincieris, & ad immunda cuncta pertraheris &c.* Queni ideo mox captivum concupiscentiæ, desertorem continentia vocat. Captivitas enim arbitrii sub malo, & libertas eius ad bonum ex diametro sibi in Augustini doctrina aduersantur.

Hinc secundo perspicitur vera ratio, cur Augustinus doceat libertatē arbitrii in Adamo fuisse maximam, neque quenquam in hac vita esse cuius arbitrium ita liberum sit: *Nulla quippe sunt, ait Augustinus, que agunt homines mala à quibus cu liberum est abstinere, sed nullam liberum est quam illi sint.* Quid ita? *Qui Deo suo à quo erat conditus rectus, nullo prorsus vitio depravatus astat.* Nimirum quia omni concupiscentiæ captivitate arbitrium eius prorsus vacuum fuit. Et hæc est etiam vera ratio, cur

Adami arbitrium seu voluntatem Augustinus sæpe dicat absolutè fuisse liberam, & nostram neget: *Quis enim nescit sanum & inculpabilem factum: & libero arbitrio, atque ad iuste vivendum potestate libera constitutum.* De nobis vero in hac ruina constitutis dicit: *Nunc ei qui dicit (id est, etiam Apostolo Paulo) quod nolo malum hoc ago (id est concupisco inivitus) abstinere inde liberum non est.* Et in eodem libro multò post: *Hunc ad bene vivendum & ad rectè agendum per voluntatis arbitrium, asserere liberum, clamantem tibi, mentis, non quod volo ago, quasi dicat non sum liber, ut alibi dicit. Nimirum quia Adam omni peccato sibi concupiscentialiter dominante vel blandiis arbitrium proflitane prorsus caruit, ut pote cui nihil concupiscentialiter resistebat, à quo malo nemo in hac vita penitus ita liberatur, ut nihil pestis istius arbitrium per intervalla, magis aut minus fatigantis reliquum sit.* Deplorat itaque iacturam istius magnæ libertatis in libro de correptione & gratia: *Nunc verò posteaquam est illa magna peccati merito amissa libertas, etiam maioribus donis adiuvanda remansit infirmitas.*

Hinc tertio intelligitur, cur in Augustini principiis libertas ista per solam gratiam dari & augeri & compleri possit, hoc est, cur nemo liber arbitrio ista libertate peccati esse potest, nisi filius liberaverit. Nimirum, non quia peccati remissio per gratiam dari debet (ut Pelagiani quoque voluerunt) non quia inde opera bona quæ quis operari debet, supernaturalia sunt (ut illi qui doctrinæ sancti Augustini non satis periti sunt, suspicantur) sed quia non est potestas in cælo vel in terra quæ voluntatis arbitrium ab horrendo illo concupiscentiæ iugo

Epist. 89.

Ioan. 8.

Epist. 44.

Lib. 1. cont. Iul. c. 21.

Lib. 1. cont. Iul. op. imp. f. 40.

Lib. de nat. & grat. 43.

Lib. 1. op. imp. f. 41.

f. 149.

Lib. de Cor. & grat. 11.